

Δημοσιεύτηκε στα ψηφιακά πρακτικά του συνεδρίου ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ 2018, Πάτρα

All day bar στο κέντρο της Θεσσαλονίκης : ηχομονωτικές ανεπάρκειες 10 χρόνια μετά

Νίκος Μπάρκας Ρίκα Δεληγιαννίδου
καθηγητής διδάσκουσα ΠΔ/407
nbarkas@arch.duth.gr rika_de15@yahoo.gr
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δ.Π.Θ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε παλαιότερη ανακοίνωση εξετάσαμε την ηχορύπανση του κέντρου της Θεσσαλονίκης, εξαιτίας των καταστημάτων ολοήμερης διασκέδασης, την περίοδο 2005-06. Η προτεινόμενη ανακοίνωση συνεχίζει εκείνη την έρευνα (περίοδος 2016-17) και προχωρά μια συγκριτική αξιολόγηση του προβλήματος. Τα νέα ερευνητικά δεδομένα, με την ίδια μεθοδολογία, αφορούν ένα δείγμα 26 all day café bars, στις ίδιες περιπτώσεις ζώνες του κέντρου της πόλης και περιλαμβάνει οδούς όπου τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη πύκνωση των εγκαταστάσεων. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να αναδειχθούν οι ελλείψεις στο πλαίσιο αδειοδότησης / εποπτείας των κέντρων διασκέδασης και να συσχετισθεί το μέγεθος της εξ αυτών αστικής ηχορύπανσης, με πολεοδομικές ρυθμίσεις και παραμέτρους οργάνωσης του αστικού χώρου.

All day bar in the city center of Thessaloniki: sound protection deficiencies 10 years later

ABSTRACT

In an older paper (2007) we examined the noise pollution in the center of Thessaloniki, due to all-day café bars (period 2005-06). The proposed paper continues the survey (period 2016-17) and proposes a comparative evaluation of the problem. New research data, using the same methodology, refer to a sample of 26 all day café bars, in the same area of the city center where in recent years there has been a great increase in the number of entertainment installations. The purpose of the recent paper is to identify the deficiencies in the licensing/ supervision of the all-day café bars and to correlated the dimensions of urban noise pollution to certain urban spatial planning parameters.

Εισαγωγή

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί τη συγκριτική μελέτη δύο διαδοχικών ερευνών οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΔΠΘ και αποσκο-

πούσαν στην παρακολούθηση και καταγραφή της ηχορύπανσης στο ιστορικό κέντρο της Θεσσαλονίκης εξαιτίας της λειτουργίας των all day café-bar, στη διάρκεια της τελευταίας 10ετίας (2005-2017). Στο πεδίο της έρευνας συνυπάρχουν κατοικίες με πολυάριθμα μικρά κέντρα ολοήμερης διασκέδασης τα οποία για λόγους φοροδοτικούς, επεκτείνονται με την άδεια ή ανοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε περιμετρικούς, κοινόχρηστους χώρους, ενώ λόγω της έλλειψης προληπτικού ελέγχου της μελέτης των οικοδομικών εφαρμογών τους διαθέτουν συνήθως διαφανείς και πτυσσόμενες προσόψεις, χαμηλής ηχομονωτικής ικανότητας, κι επίσης συχνά λειτουργούν με ανοικτή την κεντρική είσοδο και χωρίς προθάλαμο.[1], [2]

Ως αποτέλεσμα αυτού του διαχρονικού καθεστώτος είναι να διαδίδονται ελεύθερα, μέρα και νύχτα, οι θόρυβοι από τις μουσικές εκπομπές, τις υπόλοιπες Η/Μ εγκαταστάσεις τους και τις υπαίθριες συναθροίσεις των θαμώνων, μετατρέποντας την περιοχή του κατοικημένου κέντρου της Θεσσαλονίκης σε μια απέραντη βιομηχανική ζώνη διασκέδασης. Η γεμάτη θορύβους αστική καθημερινότητα (στην εργασία, στις μετακινήσεις, στην ψυχαγωγία) επεκτείνεται και στις ώρες ανάπαυσης, υποχρεώνοντας τους κατοίκους να διαβιούν σ' ένα ηχητικό περιβάλλον που προκαλεί άγχος και σχετικά προβλήματα υγείας. Το δικαίωμα των πολιτών στην ησυχία, και κατ' επέκταση η υποχρέωση της πολιτείας να το προστατέψει κατέληξαν κενό γράμμα. [3], [4], [5]

Η διπλή ταυτότητα των all day cafe-bar οδηγεί σε μια ολοκληρωτική επικυριαρχία : διαστέλλει τα όρια του ιδιωτικού σε βάρος του δημόσιου χώρου κι αναδεικνύει τις εκπομπές των επιχειρήσεων διασκέδασης σε αγαθό υπέρτερο της ησυχίας των περιοίκων. Με φόντο τη δυνατή ως εκκωφαντική μουσική και την αδυναμία ακουστικής επικοινωνίας των θαμώνων η συμμετοχή σε μια τέτοια εικονική ψυχαγωγία επιβάλλεται ως καταναλωτικό πρότυπο.

Όπως έχει διαπιστωθεί σε πολλές, προηγούμενες έρευνες, τα βασικά προβλήματα εξαιτίας της λειτουργίας των κέντρων διασκέδασης είναι οι υψηλές στάθμες εκπομπής, η πρόκληση υπαίθριων συναθροίσεων και κυκλοφοριακής συμφόρησης λόγω αδυναμίας διάθεσης χώρων στάθμευσης, η ελλιπής ή ανύπαρκτη οικοδομική ηχομόνωση, η κακή ακουστική χώρου και η κατάχρηση του ηλεκτρακουστικού εξοπλισμού. [6] Παρά τις Κυβερνητικές ή Δημοτικές εξαγγελίες κι απόπειρες για την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων ή ρυθμιστικών πλαισίων, η αύξηση της ηχορύπανσης στην Ελλάδα την τελευταία 30ετία, εξαιτίας της λειτουργίας των κέντρων διασκέδασης, βαίνει επιδεινούμενη. Αυτό το ανεξέλεγκτο καθεστώς δείχνει τις ισχυρές διασυνδέσεις των επιχειρηματιών της διασκέδασης με την πολιτική εξουσία (ανεξαρτήτως κομματικής απόχρωσης), αλλά και την στενή διαπλοκή των επιχειρήσεων ψυχαγωγίας με τους μηχανισμούς διαχείρισης της διοίκησης. [7], [8]

Η λειτουργία των στεγασμένων Κέντρων Διασκέδασης προσδιορίζεται από την Υ.Α Α5/3010/1985 (ΦΕΚ 593/Β/2-10-85) όπου αναφέρονται τα μέτρα προστασίας από θορύβους μουσικής και ορίζεται η Δημοτική Αστυνομία ως υπεύθυνη για τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων της κοινής ησυχίας και της λειτουργίας τους. Η ηχομόνωση τους θεωρείται ικανοποιητική όταν στα όρια της ιδιοκτησίας του καταστήματος δεν ξεπερνά στάθμες 30-45 dB(A), ανάλογα με τον χαρακτήρα της περιοχής και η ηχο-απομόνωση τους από γειτονικό δωμάτιο κατοικίας είναι ≥ 65 dB (A), κατά τη διάρκεια μέτρησης με στάθμη λειτουργίας 100 dB(A) μέσα στο κατάστημα. Επίσης, σύμφωνα με ΠΔ 180/1979 (άρθρο 3, 1), τα κέντρα διασκέδασης σε υπαίθριους χώρους οφείλουν να έχουν απόσταση ≥ 300 m από τον πλησιέστερο οικισμό, ενώ, σύμφωνα με το ΦΕΚ Β'15/1996 (αρ. 1023/2/37, άρθρο 3), τις με-

σημβρινές και νυκτερινές ώρες κοινής ησυχίας απαγορεύεται στα κέντρα διασκέδασης κάθε είδους χρήση μουσικών οργάνων και στερεοφωνικών μηχανημάτων, χωρίς άδεια της αρμόδιας αρχής. [3]

1. Η μεθοδολογία της Έρευνας

Η ανακοίνωσή μας περιλαμβάνει δεδομένα από επιτόπιες, συστηματικές ηχομετρήσεις, που πραγματοποιήθηκαν βραδινές και μεταμεσονύχτιες ώρες (από 23μμ ως 3πμ) σε δείγμα σαράντα (40, το 2005) και είκοσι έξι (26, το 2017) καταστημάτων τύπου all day café-bar, σε ένα τμήμα του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης όπου τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη πύκνωση των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, το οποίο εκτείνεται από τη Παλιά Παραλία μέχρι την οδό Α. Σβώλου και από την πλατεία Αριστοτέλους μέχρι το Λευκό. Τα καταστήματα του δείγματος επιλέγηκαν με κριτήρια τη λειτουργία τους κατά τις μεταμεσονύχτιες ώρες, τη θέση τους σε ισόγεια ή ημιυπόγεια πολυκατοικιών, με συνήθως μικρές κατόψεις (80-150 m²) κι ελάχιστους χώρους υποστήριξης (αποθήκες, WC, χώρους εγκαταστάσεων).

Η διαδικασία των ηχομετρήσεων περιλάμβανε καταγραφές της στάθμης λειτουργίας σε αποστάσεις 3 και 10 m από την κεντρική είσοδο, καθώς επίσης και του θορύβου βάθους στον περιβάλλοντα χώρο. Παράλληλα σε κάθε κατάσταση καταγράφηκαν αναλυτικά τα υλικά κατασκευής των προσόψεων, η αναλογία των διαφανών / συμπαγών στοιχείων της πρόσοψης, το είδος των υαλοπετασμάτων (μονό ή διπλό), η εφαρμογή προθαλάμου στην είσοδο, η διατήρηση ανοιχτής ή κλειστής της κεντρικής εισόδου και τέλος η παρουσία θαμώνων σε τραπεζο-καθίσματα έξω από το κατάστημα, κατά τις συγκεκριμένες ώρες / ημέρες των μετρήσεων.

2. Τα δεδομένα της έρευνας - ανάλυση

Όπως προέκυψε από τις ηχομετρήσεις της πρόσφατης έρευνας (2017) :

-οι μεγαφωνικές εγκαταστάσεις σε όλα τα café-bars του δείγματος, ανεξαρτήτως εποχής, ήταν τοποθετημένες στο εσωτερικό των καταστημάτων,

-οι ηχητικές στάθμες λειτουργίας έξω από την είσοδο των καταστημάτων του δείγματος κυμαίνονται μεταξύ 95 - 110 dB(A).

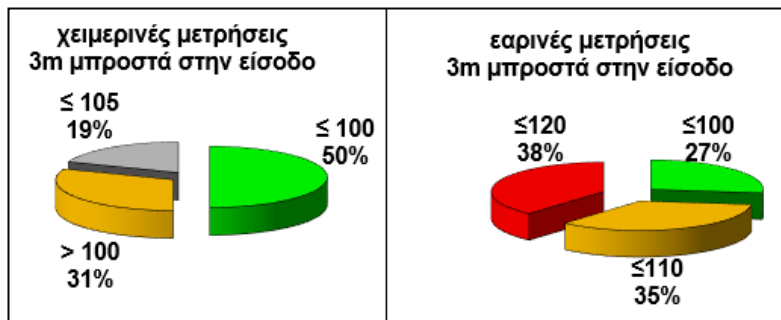
Όλες οι σχετικές στάθμες, ανεξαρτήτως εποχής είναι > 80dB(A). Σε ποσοστό > 50% των καταστημάτων του δείγματος καταγράφονται στάθμες >100 dB(A) το χειμώνα, ποσοστό που γίνεται 100% κατά την εαρινή περίοδο, με τις στάθμες >110 dB(A) προσεγγίζουν ποσοστό 38% του δείγματος,

-οι ηχητικές στάθμες στην περίμετρο της πρόσοψης των καταστημάτων του δείγματος κυμαίνονται μεταξύ 77 - 98 dB(A).

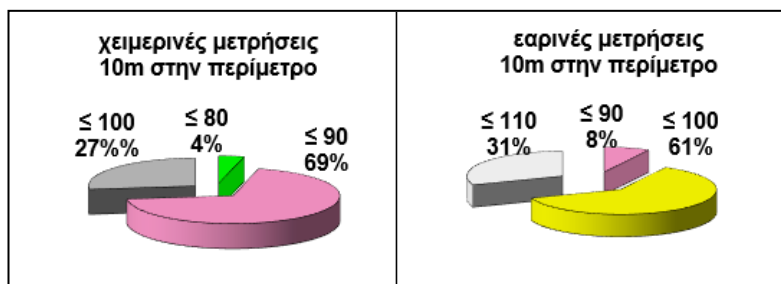
Στάθμες λειτουργίας > 80 dB(A) καταγράφηκαν σε ποσοστό > 96% του δείγματος κατά τη χειμερινή περίοδο, ενώ κατά την εαρινή περίοδο στάθμες > 100dB (A) προσεγγίζουν ποσοστό 27% των καταστημάτων του δείγματος.

-ο θόρυβος βάθους στην ευρύτερη περίμετρο των καταστημάτων προέκυψε ιδιαίτερα υψηλός, ως αποτέλεσμα όλων των έμμεσων θορύβων που συνοδεύουν τη λειτουργία των café-bar (κυκλοφοριακή συμφόρηση, διαδικασίες προσέγγισης/ αναμονής/ αναχώρησης αυτοκινήτων και μοτοσικλετών, νυχτερινή συνάθροιση και θόρυβος των υπολοίπων Η/Μ εγκαταστάσεων των καταστημάτων),

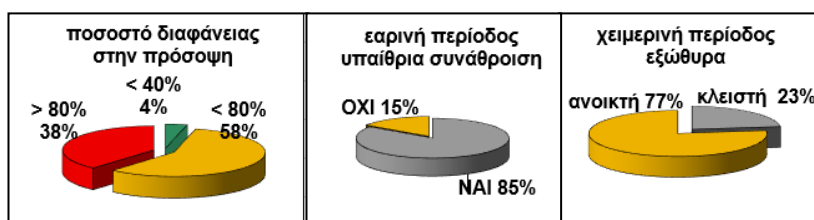
-οι προσόψεις των καταστημάτων του δείγματος διαθέτουν εκτεταμένες γυάλινες επιφάνειες (ποσοστό 96% βρίσκεται σε αναλογία διαφανών > 40%), στην πλειονότητά τους από μονούς υαλοπίνακες (88,5%), σε πυκνό κάναβο και με περιορισμένη περιμετρική αεροστεγανότητα στις κάσες,

Σχήμα 2.1. Δεδομένα των ηχο-μετρήσεων (2017) μπροστά στην είσοδο

Σχήμα 2.2. Δεδομένα των ηχο-μετρήσεων (2017) στην περίμετρο της πρόσοψης

Σχήμα 2.3. Οικοδομικά και λειτουργικά δεδομένα του δείγματος

-κατά τις χειμερινές μετρήσεις ποσοστό 77% των café-bars του δείγματος διατηρούσαν τις πόρτες κλειστές, εξαιτίας των χειμερινών συνθηκών, γεγονός που αποθάρρυνε τη λειτουργία υπαίθριων τραπέζο-καθισμάτων σε ποσοστό περίπου 35%. Αντίθετα, κατά τις εαρινές μετρήσεις η συντριπτική πλειοψηφία των καταστημάτων του δείγματος (ποσοστό 92,3%) είχε ανοικτή την πόρτα της εισόδου, συνήθως είχαν αφαιρεθεί οι υαλοπίνακες των προσόψεων και οι υπαίθριες συνα-

θροίσεις εκτοξεύονται σε ποσοστό 85%, με αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη επέκταση της λειτουργίας τους στους παρακείμενους κοινόχρηστους χώρους.

-σε κανένα κατάστημα του δείγματος δεν εφαρμόστηκε προθάλαμος, προφανώς για οικονομία χώρου.

Όπως φαίνεται, στη διάρκεια αυτής της 10ετίας, παρά την αύξηση το λειτουργικού θορύβου των καταστημάτων, ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός και οι οικοδομικές διατάξεις στην κατασκευή των καταστημάτων παραμένουν σταθερές ή ευτελίζονται ποιοτικά, αν αναλογιστούμε ότι η παλαιότερη έρευνα διαπίστωσε ποσοστό διαφάνειας στις προσόψεις > 80% στο 40% του δείγματος και προθαλάμους σε ποσοστό 15% του δείγματος, διαμόρφωση που μπορεί να διαπιστωθεί (και να καταγραφεί) με απλή παρατήρηση, ακόμη κι ανειδίκευτων ελεγκτών.

Είναι προφανές ότι, τα κέντρα υγειονομικού ενδιαφέροντος / διασκέδασης παραμένουν ισχυρές εστίες ηχορύπανσης στο κέντρο της Θεσσαλονίκης και μάλιστα το πρόβλημα έχει οξυνθεί, σε σύγκριση με τα δυσμενή δεδομένα της προηγούμενης 10ετίας, παρά τις εξαγγελίες της Δημοτικής Αρχής :

-στα καταστήματα του παλιού δείγματος ποσοστό 14,5% υπερέβαινε τη στάθμη 80dB(A) έξω από την κεντρική είσοδο, έναντι όλων των καταστημάτων (100%) του σύγχρονου δείγματος,

-στα καταστήματα του παλιού δείγματος το ποσοστό που υπερέβαινε τη στάθμη 100dB(A) έξω από την κεντρική είσοδο ήταν μηδενικό, έναντι ποσοστού 58% στο σύγχρονο δείγμα.

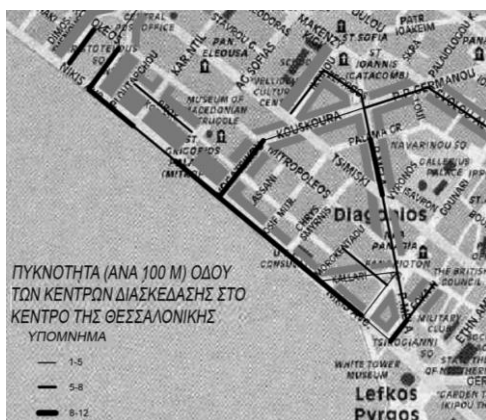
3. Συμπεράσματα

Το ακουστικό περιβάλλον εξαιτίας της λειτουργίας των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος απεικονίζεται σε χάρτες θορύβου και πυκνότητας των εγκαταστάσεων ανά 100 μέτρα στις επιλεγμένες οδούς του δείγματος. Ανεξαρτήτως Της εποχής των σύγχρονων μετρήσεων, στην περίμετρο των καταστημάτων της Παλιάς Παραλίας και των οδών Κ. Ντηλ και Πρ. Κορομηλιά καταγράφονται στάθμες 105-110 dB(A). Ακολουθούν σε επίπεδο όχλησης οι οδοί Καλαποθάκη, Ικτίνου, Π. Π. Γερμανού, Π. Μελά κι ένα τμήμα της Α. Σβώλου με 100-105 dB(A). Τέλος, οι οδοί γύρω από την πλατεία Ναυαρίνου παρουσιάζουν μικρότερες, αλλά καθόλου αμελητέες, στάθμες θορύβου 95-100 dB(A).

Η εξήγηση του προβλήματος είναι μάλλον απλή, όπως φαίνεται από την πυκνότητα των καταστημάτων στο σχήμα 3.2. Η Παλιά Παραλία (με οικοδομές μόνο από τη μία πλευρά του δρόμου), φιλοξενεί κατά μέσο όρο 3 ως 6 café -bars / 100 μέτρα και σε τμήμα 1Km συνολικά 35 εγκαταστάσεις, γεγονός που την καθιστά (αν και από τις ακριβότερες αστικές περιοχές της πόλης) στην πλέον επιβαρυνμένη οικιστική ζώνη του κέντρου. Τα ίδια μεγέθη καταγράφηκαν προ 10ετίας στις ίδιες ή σε ελάχιστα διαφορετικές σημειακές θέσεις εγκαταστάσεων (6 /100m, 30 καταστήματα σε μήκος 900m, σχήμα 3.1), παρά την υποτιθέμενη διευθέτηση του προβλήματος από το Δήμο Θεσσαλονίκης. Στο χάρτη πυκνότητας των καταστημάτων διαπιστώνουμε επίσης ότι σε τμήμα της Πρ. Κορομηλιά ο αριθμός των καταστημάτων εκτοξεύεται τα 7-10 /100m, ενώ στο υπόλοιπο τμήμα της, όπως και στην οδό Κ. Ντηλ, καταγράφονται 1-3 /100μ.

Αξιοσημείωτο είναι πως, κατά τη χειμερινή περίοδο, στις οδούς Καλαποθάκη και Ικτίνου, οι στάθμες που καταγράφονται δεν είναι οι υψηλότερες, αν και συναν-

τάμε 11-15 εγκαταστάσεις, ή 7-10 αντίστοιχα, ανά 100 m, φαινόμενο που μάλλον οφείλεται στην απαγόρευση της κυκλοφορίας οχημάτων. Αντίθετα, κατά την εαρινή περίοδο οι στάθμες στις ίδιες οδούς κυμαίνονται σε 110-120 dB(A), λόγω του φαινομένου της αστικής σήραγγας που αναπτύσσεται ανάμεσα στις εκατέρωθεν ψηλές πολυκατοικίες, εξαιτίας του εκτεταμένου πλήθους των υπαίθριων συναθροίσεων (όπως και στην οδό Ισαύρων, κοντά στην πλατεία Ναυαρίνου).

Σχήμα 3.1 Η πυκνότητα των εγκαταστάσεων, έρευνα 2005 – 06 [1]

Σχήμα 3.2 Η πυκνότητα των εγκαταστάσεων, έρευνα 2016-17

Η διαχρονικά σταθερή κατάσταση της πυκνότητας των εγκαταστάσεων all-day café bars, τις οποίες αδειοδοτεί εν πλήρη συνείδηση ο Δήμος Θεσσαλονίκης, αλλά και οι ασύδота υψηλές στάθμες λειτουργίας που επιτρέπουν οι έχοντες τον κατασταλτικό έλεγχο, έχουν οδηγήσει σε εκτραχηλισμό του προβλήματος της αστικής ηχορύπανσης. Η αύξηση των ηχητικών εντάσεων στη διάρκεια αυτής της 10ετίας

είναι τέτοια που τα απόλυτα μεγέθη των ηχομετρήσεων που καταγράψαμε μας φαινόταν απίστευτα. Η ανοχή στο εκτεταμένο φάσμα της οχληρής παραβατικότητας φαίνεται πως εγγράφεται στο πλαίσιο μιας «ελληνικής ιδιαιτερότητας», όπου η νομοθεσία που θεσπίστηκε για να προστατεύει τους πολίτες από την ηχορύπανση, δεν λαμβάνεται υπόψιν ούτε προληπτικά, ούτε κατασταλτικά. Η όχληση από τα all-day café bars θεωρείται κάτι φυσιολογικό, σαν παρεπόμενο μιας φυσικής καταστροφής ή σαν δεδομένο της πολεοδομικής οργάνωσης του αστικού κέντρου : τα επιχειρηματικά συμφέροντα είναι ισχυρότερα από τα συνταγματικά δικαιώματα των περιοίκων.

Κλείνοντας, θα επαναλάβουμε ακόμη μια φορά, τις γνωστές, βασικές κατευθύνσεις για τη διασφάλιση της ακουστικής άνεσης στο κέντρο των πόλεων [8] :

-θέσπιση μιας μέγιστης πυκνότητας των εγκαταστάσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος ανά μήκος ή οικοδομικό τετράγωνο, με παράλληλη θεσμοθέτηση των χρήσεων στις επιμέρους αστικές ζώνες,

-υποχρεωτική κατάθεση μελέτης ηχομόνωσης κατά την έγκριση μιας άδειας λειτουργίας και συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του Κτιρ. Κανονισμού (άρθρο 12)

-Δημοτικοί Κανονισμοί προδιαγραφών για βελτιωμένη ηχομονωτική επάρκεια των καταστημάτων και εφαρμογή αντι-θορυβικών διατάξεων σε καταστήματα όπου επιτρέπεται η υπαίθρια συνάθροιση,

-συχνοί έλεγχοι (εκτός του ωραρίου των Δημοσίων Υπηρεσιών) από εκπαιδευμένους τεχνικούς, με βαθμονομημένα / πιστοποιημένα ηχόμετρα.

4. Αναφορές

[1] Δεληγιαννίδου, Ελ. - Μαυρίδου Θ. «Κέντρα διασκέδασης στο κέντρο της πόλης», Διάλεξη, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΔΠΘ, (2005),

[2] Ιατρίδου, Ζ. - Σκάλκου Ελ. «Διερεύνηση αστικής ηχορύπανσης από κέντρα διασκέδασης», Διάλεξη, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΔΠΘ, (2017)

[3] Δαλαμάγκας Β., *Θόρυβος στο αστικό περιβάλλον*, Αθήνα, (2016)

[4] ΕΛΥΑΝΕ *Ο θόρυβος, αυτός ο άγνωστος*, Αθήνα (2007)

[5] WHO «*Burden of Disease from Environmental Noise*», Copenhagen (2011)

[6] Μπάρκας, Ν. (2014), "*Ηχος Και Θόρυβος: μια θεωρητική εισαγωγή*",

www.noiseawareness.gr [πρόσβαση 7/9/2018]

[7] Αλφιέρη Στ. «Ένας χρόνος εμπειρία από την έκδοση αδειών σε κέντρα διασκέδασης», στο : *Προβλήματα Ηχομόνωσης και Ακουστικής Χώρου στα Κέντρα Διασκέδασης*, Αθήνα (1992)

[8] Μπάρκας, Ν. - Δεληγιαννίδου, Ρ. - Μαυρίδου, Δ. «All day bar στο κέντρο της Θεσσαλονίκης», στο «*ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ 2006*», σελ. 331-338, Ηράκλειο (2007)